

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

Лавренко С. О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА»

**для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
першого року навчання спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка)**

Харків – 2021

УДК 37.013:37.02]:376-056.36

Л 13

Укладач: Лавренко С. О.

Рецензенти:

Ушмарова В. В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової і професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Михайленко Т. В. – директор спеціалізованої школи № 73 м. Харкова.

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 7 від 11.11.2021*

Лавренко С. О.

Л 13 Робоча програма навчальної дисципліни «Загальна педагогіка» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня першого року навчання спеціальності 016 Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка). Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021. 21 с.

Видано за рахунок укладача

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2021
© Лавренко С. О., 2021

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Мова викладання: українська			
Кількість кредитів – 6	Галузь знань <u>01 Освіта / Педагогіка</u> <small>(шифр і назва)</small>	Вид дисципліни: обов'язкова	
	Спеціальність <u>016 Спеціальна освіта</u>		
Модулів – 2	Освітня програма <u>Олігофренопедагогіка</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1	
Загальна кількість годин – 180		Семестр	
	1-2	1-2	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача – 15	Рівень вищої освіти: <u>перший (бакалаврський)</u>	Лекції	
		32 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	12 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		120 год.	156 год.
Індивідуальні завдання:			
0 год.			
Вид контролю:			
залік	залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 60/120 (1/2)

для заочної форми навчання – 24/156 (2/13)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Загальна педагогіка» є підготовка майбутніх фахівців до майбутньої професії шляхом засвоєння ключових положень і проблематики сучасної педагогіки.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Загальна педагогіка» є:

формування у здобувачів уявлень про процес навчання і виховання, розвиток психолого-педагогічного мислення, засвоєння здобувачами системи знань, принципів, форм, методів і прийомів освітньої діяльності, формування вмінь і навичок організації освітньої

роботи, розвиток умінь моделювання педагогічних ситуацій, наближених до умов закладів освіти, формування досвіду конструювання та проведення освітніх заходів, розвиток потреби самовдосконалення і ознайомлення з технологіями самовиховання; розвиток критичного, креативного мислення, розвиток здібностей до професійної рефлексії та самовдосконалення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньої програми формуються **програмні компетентності**:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-12. Здатність організувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

3. Передумови вивчення дисципліни

Знання з шкільного курсу всесвітньої історії, історії України, української літератури, громадянської освіти.

4. Результати навчання за дисципліною

У результаті опанування змісту навчальної дисципліни здобувачі мають досягнути таких програмних результатів навчання:

ПРН 1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти дітей з інтелектуальними порушеннями, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

ПРН 2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

ПРН 14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

5. Програма навчальної дисципліни

1-2 семестри

Модуль 1. Теорія виховання і навчання

Тема 1. Предмет педагогіки та її основні категорії. Особистість як предмет виховання.

Поняття про педагогіку. Предмет і завдання педагогіки. Основні категорії педагогіки: освіта, виховання, навчання, розвиток, формування, їх взаємозв'язок. Самоосвіта і самовиховання. Система педагогічних наук: загальна педагогіка, дошкільна, шкільна, дефектологія, порівняльна, вікова, професійна, спеціальна (сурдо-, тифло-, олігофренопедагогіка, логопедія тощо); сімейна, етнопедагогіка; історія педагогіки; методика тощо. Зв'язок педагогічної науки з іншими науками: філософією, психологією, фізіологією, медициною тощо.

Поняття про особистість, чинники її формування. Роль спадковості у людському розвитку. Роль виховання і розвитку людини у формуванні її особистості. Активна діяльність особистості як чинник її розвитку. Вплив середовища на розвиток особистості.

Тема 2. Вікові аспекти розвитку та виховання особистості. Напрями та форми виховної роботи ЗДО.

Проблема вікової періодизації в педагогіці. Сучасна періодизація розвитку дитинства. Особливості виховання дітей переддошкільного та дошкільного віку, їх фізіологічний розвиток. Особливості розвитку та виховання дітей молодшого шкільного віку. Навчальна та позакласна діяльність молодших школярів. Особливості виховання підлітків. Акселерація.

Значення дошкільного дитинства. Роль дорослого в соціалізації особистості дитини. Дошкільні заклади в системі національної освіти. Вікова періодизація дитинства. Особливості, мета і завдання, принципи та методи виховання дітей дошкільного віку. Умови та засоби, що обумовлюють успішність виховного впливу. Напрями виховання: фізичне, розумове, сенсорне, трудове, моральне, естетичне.

Тема 3. Особистість учителя та його роль у суспільному розвитку.

Особистість учителя. Психолого-педагогічні вимоги до особистості педагога, його права, обов'язки. Загальна характеристика педагогічної професії: виникнення та становлення педагогічної професії, її своєрідність, перспективи розвитку. Суть, структура, функції, види, особливості педагогічної діяльності. Характеристика системи освіти в Україні.

Тема 4. Виховання та розвиток дітей у грі. Основні категорії дидактики.

Історичне походження гри як виду діяльності дітей. Гра як провідна діяльність дошкільника у психологічних і педагогічних теоріях. Організація самостійної ігрової діяльності. Планування та керівництво грою дошкільників. Значення іграшки у розвитку дитини, її освітня і виховна цінність. Сучасна класифікація іграшок, вимоги до них. Організація різноманітних видів ігор для розвитку дошкільника. Творчі ігри (режисерські, сюжетно-рольові, театралізовані, будівельно-конструкторські) та ігри за правилами (рухливі, дидактичні, народні). Роль вихователя в організації виховних ігор дітей.

Мета і завдання, актуальні проблеми дидактики. Основні категорії дидактики. Процес навчання як компонент цілісного педагогічного процесу. Навчання як двобічний процес, що включає діяльність учителя (викладання) й учнів (учіння). Освітня, виховна і розвивальна функції навчання. Самоосвіта як процес організації засвоєння системи знань, способів діяльності учнів. Структура процесу самоосвіти.

Тема 5. Закономірності і принципи навчання. Зміст освіти та його компоненти.

Основні закономірності навчання. Характеристика принципів навчання: виховуючого навчання, зв'язку навчання з життям, науковості, трудності й доступності, систематичності і системності в навчанні; міцності засвоєння знань, умінь, навичок; свідомості та активності учнів; індивідуального підходу до учнів, наочності, емоційності навчання.

Поняття про зміст освіти. Компоненти змісту освіти: знання, способи діяльності, досвід творчої діяльності, досвід емоційно-ціннісного ставлення. Навчальні предмети як головні засоби реалізації змісту освіти. Вимоги до відбору змісту освіти. Державні стандарти, нормативні документи, які відображають зміст освіти у закладах освіти. Навчальний план, його інваріантна та варіативні частини. Навчальні програми. Підручники і посібники. Творчий підхід учителя до використання навчальних планів, програм, інших нормативних документів у навчальному процесі.

Тема 6. Поняття і характеристика методів навчання. Форми організації навчання.

Поняття про методи, прийоми, засоби навчання. Проблема класифікації методів навчання: за джерелами придбання знань, за характером самостійної пізнавальної діяльності учнів, за логікою пізнання; бінарні методи. Характеристика окремих методів: усного викладу, бесіди, диспуту, роботи з книгою, методу драматизації, дидактичної гри; наочних і практичних методів навчання. Особливості пояснювального, репродуктивного, евристичного, дослідницького методів. Оптимальний вибір методів і прийомів навчання. Технології навчання як сукупність, система методів, прийомів, процесів, які дозволяють одержати задані результати.

Форми навчання як цілеспрямована взаємодія вчителя й учнів. Розвиток організаційних форм навчання в історії педагогіки: індивідуальне, індивідуально-групове, белл-ланкастерська, Дальтон-план, мангеймська. Способи організації навчальної діяльності учнів: колективна, групова, індивідуальна, парна робота. Класно-урочна форма навчання, її основні ознаки. Проблема класифікації уроків за етапами навчання, за дидактичними цілями, за методами навчання тощо. Структура уроку. Характеристика нестандартних уроків. Основні вимоги до уроку. Шляхи підвищення ефективності уроку. Технологія підготовки вчителя до уроку. Аналіз уроку, види аналізу. Домашня робота школярів, її види, вимоги до організації. Факультативи. Практикуми та семінари. Екскурсія як форма організації навчання. Предметні гуртки, наукові товариства. Олімпіади, конкурси, виставки творчих робіт учнів. Форми і методи індивідуальної роботи з обдарованими та невстигаючими учнями: індивідуальні заняття, консультації, індивідуальна домашня робота тощо.

Тема 7. Види навчання, авторські концепції та технології навчання. Контроль та оцінка результатів навчальної діяльності.

Характеристика догматичного, пояснювального, проблемного, програмованого, модульно-рейтингового, комп'ютерного, дистанційного навчання. Авторські концепції і технології навчання (концепція розвивального навчання; теорія змістового узагальнення; теорія поетапного формування розумових дій; концепція Школи діалогу культур; концепція активізації пізнавальної діяльності школярів; концепція педагогіки співробітництва тощо).

Поняття про контроль, його основні функції. Завдання контролю. Вимоги до контролю: об'єктивність, гласність, всебічність, диференційованість, різноманітність форм, етичність ставлення до школяра, підготовка школярів до перевірки оцінювання їх знань, умінь. Види контролю: попередній, поточний, періодичний, підсумковий, тематичний. Методи і форми контролю: спостереження, усне опитування, письмовий контроль, тестовий, програмований, самоконтроль, заліки, екзамени. Попередження і подолання неуспішності школярів.

Тема 8. Сутність та мета процесу виховання. Закономірності та принципи виховання.

Виховання як спеціально організований процес. Суперечності виховного процесу. Віддаленість наслідків виховного впливу. Неперервність виховного процесу. Варіативність наслідків виховного впливу. Єдність виховання і самовиховання. Структурні компоненти процесу виховання: мета, завдання, етапи, зміст, форми, методи, діагностика особистої вихованості індивіда.

Загальні закономірності процесу виховання. Поняття про принципи виховання. Обумовленість визначення принципів закономірностями процесу виховання та вимогам суспільства до його мети, змісту, методів. Характеристика принципів виховання: цілеспрямованість виховання, зв'язок виховання з життям, єдність свідомості та поведінки у вихованні, виховання в праці, комплексний підхід у вихованні, виховання особистості в колективі, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою та самодіяльністю учнів, поєднання поваги до особистості вихованця з розумною вимогливістю до нього, індивідуальний підхід до учнів у вихованні, принцип системності, послідовності й наступності у вихованні, єдність педагогічних вимог школи, сім'ї та громадськості.

Тема 9. Зміст, методи та форми виховання.

Зміст процесу виховання. Напрями виховання: моральне, національне, громадянське, розумове, трудове, екологічне, художньо-естетичне, фізичне. Різні підходи до класифікації методів виховання та їх характеристика. Оптимальний вибір методів виховання. Виховання, перевиховання і самовиховання. Програма, етапи, шляхи і засоби самовиховання.

Поняття про форми виховання. Поняття про технологію виховання. Виховні справи. Позакласна виховна робота та її форми. Позашкільні форми виховання. Формальні та неформальні групи. Педагогічні основи виховної роботи громадських організацій дітей.

Тема 10. Розвиток особистості в колективі. Взаємодія школи та родини у вихованні дітей.

Поняття про виховний колектив, його ознаки, функції. Розробка теорії колективу в працях вітчизняних педагогів (А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинський). Види і структура учнівського колективу. Динаміка розвитку колективу, його етапи. Шляхи згуртування учнівського колективу. Методика колективного творчого виховання. Колективні творчі справи. Провідні відносини, які формуються у колективі як механізм процесу соціалізації особистості, розвитку колективу. Створення психологічно комфортної атмосфери в колективі. Проблема самоврядування і самодіяльності в колективі.

Сім'я як інститут суспільного виховання, її вплив на розвиток дитини. Традиційні особливості української родини. Особливості змісту родинного виховання: розумового, морального, трудового, естетичного, економічного, фізичного. Цінності сімейного життя. Методи виховання в сім'ї. Педагогічні умови успішності родинного виховання. Форми взаємодії школи з батьками. Школа як культурно-духовний центр, який сприяє вдосконаленню життя в мікросоціумі.

Модуль 2. Освіта і виховання в мультикультурному середовищі

Тема 1. Поняття мультикультурної освіти.

Мультикультурна освіта, мультикультурне виховання, мультикультурне середовище, мультикультурність, мультикультурна компетентність, міжетнічна взаємодія. Завдання та особливості мультикультурної освіти в Україні. Фактори, що зумовлюють виникнення та розвиток мультикультурної освіти. Методи організації освітнього процесу, яких потребує мультикультурна освіта. Зв'язки мультикультурної освіти з педагогікою, філософією, історією, соціологією, культурологією, етнологією та іншими науками.

Тема 2. Мультикультурне суспільство в епоху глобалізації.

Мультикультуралізм, мультикультурне суспільство, інтеркультуралізм, транскulturалізм, культурний плюралізм. Вплив глобалізації на культуру та цінності. Крос-культура. Білінгвальне навчання. Семантика і природа толерантності. Терпимість і нетерпимість. Оцінювання відносин між людьми. Толерантність як ставлення. Політкоректність.

Основні напрями роботи з питань формування у майбутніх педагогів мультикультурної картини світу, міжкультурних комунікацій та мультикультурної свідомості.

Тема 3. Національна ідея в мультикультурному контексті.

Мультикультурна освіта про національне та міжнаціональне. Етноідентифікація особи. Національно-культурна ідентичність особистості. Мораль і духовність в полікультурній педагогіці. Основні принципи морального кодексу народів різних національностей.

Сучасний розвиток етносів в Україні. Місце українського народу серед народів світу (порівняльний аналіз).

Тема 4. Мультикультурні ідеї в родинному (сімейному) вихованні.

Історичні відомості про мультикультурну сім'ю. Сімейна обрядовість, її основні види. Родинні виховні традиції. Мультикультурна освіта батьків. Виховання дітей у мультикультурній сім'ї. Народний ідеал сім'ї. Народне дитинознавство. Сімейні звичаї і обряди. Етнічна специфіка та етапи формування мультикультурних сімейних відносин. Сім'я та шлюбно-родинні стосунки в різних етнічних культурах. Національна та світова культура про розвиток особистості.

Тема 5. Релігійне наповнення мультикультурних ідей.

Релігія як різновид культури. Релігійне наповнення змісту мультикультурної педагогіки. Поліконфесійність сучасного світу. Релігія як механізм захисту ідентичності. Формування мультикультурної картини світу в особистості.

Тема 6. Ксенофобія і расизм як негативні явища у житті мультикультурного суспільства.

Ксенофобія і расизм в українському суспільстві, основні соціологічні дослідження щодо цих явищ в Україні. Приклади ініціатив з укорінення толерантності в українському суспільстві.

6. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього о	у тому числі					усього о	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теорія виховання і навчання												
Тема 1. Предмет педагогіки та її основні категорії. Особистість як предмет виховання.	9	2	-	-	-	7	11	-	-	-	-	11
Тема 2. Вікові аспекти розвитку та виховання особистості. Напрями та форми виховної роботи ЗДО.	9	2	2	-	-	5	8	1	1	-	-	6
Тема 3. Особистість учителя та його роль у суспільному розвитку.	9	-	1	-	-	8	11	-	-	-	-	11
Тема 4. Виховання та розвиток дітей у грі. Основні категорії дидактики.	8	2	1	-	-	5	8	-	1	-	-	7
Тема 5. Закономірності і принципи навчання. Зміст освіти та його компоненти.	9	2	2	-	-	5	8	1	-	-	-	7
Тема 6. Поняття і характеристика методів навчання. Форми організації навчання.	9	2	2	-	-	5	8	1	1	-	-	6

Тема 7. Види навчання, авторські концепції та технології навчання. Контроль та оцінка результатів навчальної діяльності.	8	-	2	-	-	6	12	-	1	-	-	11
Тема 8. Сутність та мета процесу виховання. Закономірності та принципи виховання.	10	2	-	-	-	8	8	1	-	-	-	7
Тема 9. Зміст, методи та форми виховання.	10	2	2	-	-	6	8	1	1	-	-	6
Тема 10. Розвиток особистості в колективі. Взаємодія школи та родини у вихованні дітей.	9	2	2	-	-	5	8	1	1	-	-	6
Разом за змістовим модулем 1	90	16	14	-	-	60	90	6	6	-	-	78
Модуль 2. Освіта і виховання в мультикультурному середовищі												
Тема 1. Поняття мультикультурної освіти.	12	2	2	-	-	8	15	1	1	-	-	13
Тема 2. Мультикультурне суспільство в епоху глобалізації.	18	4	2	-	-	12	15	1	1	-	-	13
Тема 3. Національна ідея в мультикультурному контексті.	18	4	2	-	-	12	15	1	1	-	-	13
Тема 4. Мультикультурні ідеї в родинному (сімейному) вихованні.	18	2	4	-	-	12	15	1	1	-	-	13

Тема 5. Релігійне наповнення мультикультурних ідей.	12	2	2	-	-	8	15	1	1	-	-	13
Тема 6. Ксенофобія і расизм як негативні явища у житті мультикультурного суспільства.	12	2	2	-	-	8	15	1	1	-	-	13
Разом за змістовим модулем 2	90	16	14	-	-	60	90	6	6	-	-	78
Усього	180	32	28	-	-	120	180	12	12	-	-	156

7. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Години		Кількість балів	
		д	з	д	з
Змістовий модуль 1. Теорія виховання і навчання.					
1.	Тема 2. Вікові аспекти розвитку та виховання особистості. Напрями та форми виховної роботи ЗДО.	2	1	3	4,5
2.	Тема 3. Особистість учителя та його роль у суспільному розвитку.	1	-	3	-
3.	Тема 4. Виховання та розвиток дітей у грі. Основні категорії дидактики.	1	1	-	-
4.	Тема 5. Закономірності і принципи навчання. Зміст освіти та його компоненти.	2	-	3	-
5.	Тема 6. Поняття і характеристика методів навчання. Форми організації навчання.	2	1	3	4,5
6.	Тема 7. Види навчання, авторські концепції та технології навчання. Контроль та оцінка результатів навчальної діяльності.	2	1	3	-
7.	Тема 9. Зміст, методи та форми виховання.	2	1	3	4,5
8.	Тема 10. Розвиток особистості в колективі. Взаємодія школи та родини у вихованні дітей.	2	1	3	-
	<i>Разом</i>	<i>14</i>	<i>6</i>	<i>Максимальна кількість балів</i>	
				<i>21</i>	<i>13,5</i>
Модуль 2. Освіта і виховання в мультикультурному середовищі.					
1.	Тема 1. Поняття мультикультурної освіти.	2	1	3	4,5
2.	Тема 2. Мультикультурне суспільство в епоху глобалізації.	2	1	3	-
3.	Тема 3. Національна ідея в мультикультурному контексті.	2	1	3	4,5
4.	Тема 4. Мультикультурні ідеї в родинному (сімейному) вихованні.	4	1	6	-

5.	Тема 5. Релігійне наповнення мультикультурних ідей.	2	1	3	4,5
6.	Тема 6. Ксенофобія і расизм як негативні явища у житті мультикультурного суспільства.	2	1	3	-
	<i>Разом</i>	14	6	<i>Максимальна кількість балів</i>	
				21	13,5

8. Самостійна робота

№ п/п	Опис завдання	Час для виконання (год.)		Критерії оцінювання
		денна	заочна	
Змістовий модуль 1. Теорія виховання і навчання				
1.	Тема 1. Предмет педагогіки та її основні категорії. Особистість як предмет виховання. Написати есе на тему «Педагогіка – наука і мистецтво». Законспектувати з праці В. О. Сухомлинського «Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості» тлумачення всебічного виховання та конкретні завдання складових виховання. Скласти словник основних термінів з теми.	7	11	За правильне виконання самостійного завдання – 3 бали (денна форма навчання), 4 бали (заочна форма навчання)
2.	Тема 2. Вікові аспекти розвитку та виховання особистості. Напрями та форми виховної роботи ЗДО. Проаналізувати літературу і визначити основну періодизацію розвитку дитини. Зробити доповідь на тему «Зарубіжні та вітчизняні теорії розвитку і формування особистості». Створити картотеку на тему «Концептуально-теоретичні основи дошкільної педагогіки». Скласти словник основних термінів з теми.	5	6	
3.	Тема 3. Особистість учителя та його роль у суспільному розвитку. Написати есе на тему «Вчитель: професія або покликання?». Розробити ментальну карту «Моя професія – вчитель» (визначити основні напрями розвитку власної особистості як майбутнього професіонала). Скласти словник основних термінів з теми.	8	11	
4.	Тема 4. Виховання та розвиток дітей у грі. Основні категорії дидактики. Проаналізувати існуючий досвід діяльності різних ЗДО і підготувати реферат на тему «Авторські методики виховання у ЗДО». Скласти словник основних термінів з теми.	5	7	

5.	<p>Тема 5. Закономірності і принципи навчання. Зміст освіти та його компоненти.</p> <p>Розробити ментальну карту «Процес навчання як дидактична система», виходячи з основних елементів навчання: соціальний досвід, мета навчання, зміст освіти, методи навчання, організаційні форми, реальні результати.</p> <p>Законспектувати шляхи вдосконалення змісту освіти відповідно вимог розбудови національної освіти згідно діючих нормативно-правових документів.</p> <p>Скласти словник основних термінів з теми.</p>	5	7	
6.	<p>Тема 6. Поняття і характеристика методів навчання. Форми організації навчання.</p> <p>Зробити конспект класифікацій методів навчання залежно від: джерел набуття знань; характеру самостійної пізнавальної діяльності; логічного шляху засвоєння знань учнями; бінарні методи навчання.</p> <p>Записати визначення та проаналізувати різні тлумачення поняття «урок», виділити його суттєві ознаки у різних авторів.</p> <p>Підготувати реферат на тему «Нетрадиційні форми навчання».</p> <p>Скласти словник основних термінів з теми.</p>	5	6	
7.	<p>Тема 7. Види навчання, авторські концепції та технології навчання. Контроль та оцінка результатів навчальної діяльності.</p> <p>Зробити конспект способів створення проблемних ситуацій.</p> <p>Записати визначення і проаналізувати різні тлумачення основних понять теми: «діагностика», «контроль», «компетенції», «компетентність», «навчальні досягнення». Виділити їх суттєві ознаки.</p> <p>Скласти словник основних термінів з теми.</p>	6	11	
8.	<p>Тема 8. Сутність та мета процесу виховання. Закономірності та принципи виховання.</p> <p>Підготувати реферат на тему «Шляхи підвищення ефективності виховного процесу».</p> <p>Скласти словник основних термінів з теми.</p>	8	7	
9.	<p>Тема 9. Зміст, методи та форми виховання.</p> <p>Підготувати реферат на одну із запропонованих тем: «Проблема природовідповідного виховання у поглядах Я. А. Коменського, Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, А. Дістервега: порівняльний аналіз», «Природа як засіб виховання у творчій спадщині В. О. Сухомлинського».</p> <p>Підготувати реферат на тему «Основні форми організації виховання».</p> <p>Скласти словник основних термінів з теми.</p>	6	6	

10.	Тема 10. Розвиток особистості в колективі. Взаємодія школи та родини у вихованні дітей. Законспектувати ознаки дитячого колективу, функції, види, етапи розвитку колективу і шляхи формування. Прочитати лекцію А. С. Макаренка «Про батьківський авторитет» і записати види авторитету, які визначив автор. Скласти словник основних термінів з теми.	5	6	
	Разом	60	78	
Модуль 2. Освіта і виховання в мультикультурному середовищі				
1.	Тема 1. Поняття мультикультурної освіти. Знайти в педагогічній літературі декілька імен дослідників мультикультурної педагогіки. Основні концепції розвитку сучасної освіти, де піднімаються проблеми розвитку мультикультурності молодого покоління. Скласти словник основних термінів з теми.	8	13	За правильне виконання самостійного завдання – 3 бали (денна форма навчання), 4 бали (заочна форма навчання)
2.	Тема 2. Мультикультурне суспільство в епоху глобалізації. Навести приклади прояву крос-культури у світі. Скласти анкету-опитувальник для дослідження розуміння учнями явища толерантності. Проаналізувати декілька прикладів політкоректності у публічних виступах політиків. Скласти анкету-опитувальник для дослідження розуміння учнями поняття «мультикультурна картина світу», «міжкультурні комунікації», «мультикультурна свідомість». Запропонувати свої підходи до розуміння явища «мультикультурна картина світу». Запропонувати свою оцінку ролі міжкультурних комунікацій у формуванні мультикультурної картини світу. Скласти словник основних термінів з теми.	12	13	
3.	Тема 3. Національна ідея в мультикультурному контексті. Зробити аналіз явищ «національне» та «міжнаціональне». Пояснити своє розуміння поняття «національно-культурна ідентичність особистості». Пояснити різницю між мультикультурною освітою та міжкультурною освітою. Зробити компаративістичний аналіз місця українського народу серед народів світу. Скласти словник основних термінів з теми.	12	13	

4.	<p>Тема 4. Мультикультурні ідеї в родинному (сімейному) вихованні.</p> <p>Підібрати історичні приклади про мультикультурну сім'ю.</p> <p>Навести приклади виховання дітей у мультикультурній сім'ї.</p> <p>Проаналізувати етапи формування мультикультурних сімейних відносин.</p> <p>Пригадати, які виховні традиції існують у вашій родині.</p> <p>Запропонувати навчальні теми для мультикультурної освіти батьків.</p> <p>Порівняти сімейні та шлюбно-родинні стосунки в різних етнічних культурах.</p> <p>Скласти словник основних термінів з теми.</p>	12	13	
5.	<p>Тема 5. Релігійне наповнення мультикультурних ідей.</p> <p>Підготувати реферат на одну із запропонованих тем: «Християнські організації України», «Етноконфесійні організації України», «Роль релігії у житті сучасної людини», «Вплив релігійно-церковних організацій на суспільно-культурні процеси в Україні».</p> <p>Довести, що релігія є різновидом людської культури.</p> <p>Чи згодні Ви з висловом: «Релігія є механізмом захисту ідентичності особистості і народів»?</p> <p>Скласти словник основних термінів з теми.</p>	8	13	
6.	<p>Тема 6. Ксенофобія і расизм як негативні явища у житті мультикультурного суспільства.</p> <p>Підготувати реферат на одну із запропонованих тем: «Ультраправі групи в Україні: виникнення та діяльність», «Зростання рівня ксенофобії в українському суспільстві: аналіз соціологічних досліджень», «Дослідження дискримінації в Європейському Союзі».</p> <p>Порівняти громадську думку українського суспільства та європейської спільноти про дискримінацію.</p> <p>Охарактеризувати особливості поширення ксенофобії у сучасному українському суспільстві.</p> <p>Скласти словник основних термінів з теми.</p>	8	13	
Разом		60	78	

9. Контроль навчальних досягнень

9.1. Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів

денна форма навчання

Вид діяльності здобувача	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	0,5	8	4	8	4
Відвідування семінарських занять	1	7	7	7	7
Відвідування практичних занять	-	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	2	7	14	7	14
Робота на практичному занятті	-	-	-	-	-
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	3	10	30	6	18
Виконання модульної роботи	1	1	1	1	1
Виконання ІНДЗ	-	-	-	-	-
Разом		-	56	-	44
Максимальна кількість балів	100				

заочна форма навчання

Вид діяльності здобувача	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	3	3
Відвідування семінарських занять	1,5	3	4,5	3	4,5
Відвідування практичних занять	-	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	3	3	9	3	9
Робота на практичному занятті	-	-	-	-	-
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	-	-	-	-	-

Виконання завдань для самостійної роботи	4	10	40	6	24
Виконання модульної роботи	1,5	1	1,5	1	1,5
Виконання ІНДЗ	-	-	-	-	-
	Разом	-	58	-	42
Максимальна кількість балів	100				

9.2. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Тривалість проведення: 0,5 год.

Максимальна кількість балів: див. 9.1. Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів.

9.3. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Залік

Форма проведення: усна.

Тривалість проведення: 2 год.

Максимальна кількість балів: 100 балів.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

9.4. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

Модуль 1. Теорія виховання і навчання.

1. Предмет педагогіки та її основні категорії.
2. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
3. Основні принципи побудови системи національної освіти України.
4. Система освіти України та її структура.
5. Особистість як предмет виховання.
6. Роль виховання і розвитку людини в формуванні її особистості.
7. Активна діяльність особистості як чинник її розвитку.
8. Вплив спадковості і середовища на розвитку особистості.
9. Вікові аспекти розвитку та виховання особистості.
10. Особистість учителя та його роль у суспільному розвитку.
11. Форми та напрями виховної роботи в ЗДО.
12. Виховання та розвиток дітей у грі.
13. Основні категорії дидактики.
14. Основні закономірності і принципи навчання.
15. Зміст освіти та його компоненти.
16. Навчання як діяльність. Структура процесу навчання.
17. Поняття і класифікація методів навчання.
18. Поняття про форми навчання.
19. Урок як основна форма навчання, його структура і типологія.

20. Організація навчальної діяльності учнів на уроці.
21. Сутність і завдання самостійної роботи учнів.
22. Поняття і характеристика видів навчання.
23. Авторські концепції та технології навчання.
24. Контроль у процесі навчання, його функції і роль.
25. Види, методи і форми контролю навчальних досягнень учнів.
26. Оцінка результатів навчальної діяльності, її функції та роль.
27. Суть процесу виховання. Мета і завдання виховання.
28. Закономірності процесу виховання.
29. Характеристика принципів виховання.
30. Зміст і методи виховання.
31. Форми організації виховної роботи.
32. Розвиток особистості в колективі.
33. Взаємодія школи та родини у вихованні дітей.

Модуль 2. Освіта і виховання в мультикультурному середовищі.

1. Сутність понять «мультикультурне середовище», «мультикультурна педагогіка».
2. Вплив сучасних глобалізаційних процесів на традиції та культуру народів.
3. Мультикультурна освіта та мультикультурність.
4. Шляхи формування мультикультурного світогляду.
5. Зміст та структура мультикультурної педагогіки.
6. Основні принципи і засоби мультикультурної педагогіки, засоби та методи.
7. Зв'язки мультикультурної педагогіки з іншими науками.
8. Основні етапи розвитку мультикультурної педагогіки.
9. Напрями сучасних глобалізаційних процесів в сучасному світі.
10. Крос-культура у країнах світу.
11. Семантика і природа толерантності.
12. Терпимість і нетерпимість. Толерантність як ставлення.
13. Розвиток політкоректності в світі.
14. Мультикультурна педагогіка про суспільство в епоху глобалізації, модернізації та інформатизації.
15. Основні напрями роботи з питань формування у майбутніх педагогів мультикультурної картини світу, міжкультурних комунікацій та мультикультурної свідомості.
16. Мультикультурна педагогіка про національне та міжнаціональне.
17. Сучасний розвиток етносів в Україні.
18. Етноідентифікація особи. Національно-культурна ідентичність особистості.
19. Мультикультурна освіта. Від мультикультурної освіти до міжкультурної освіти.
20. Мораль і духовність в мультикультурній педагогіці.
21. Основні принципи морального кодексу народів різних національностей.
22. Місце українського народу серед народів світу (компаративістичний аналіз).
23. Історичні відомості про мультикультурну сім'ю.
24. Сімейна обрядовість, її основні види. Сімейні звичаї і обряди.
25. Родинні виховні традиції.
26. Мультикультурна освіта батьків. Виховання дітей у мультикультурній сім'ї.
27. Народний ідеал сім'ї.
28. Народне дитинознавство, його суть і основні компоненти
29. Етнічна специфіка і етапи формування мультикультурних сімейних відносин.
30. Сім'я та шлюбно-родинні стосунки в різних етнічних культурах.
31. Релігія як різновид культури. Релігійне наповнення змісту мультикультурної педагогіки.
32. Поліконфесійність сучасного світу. Релігія як механізм захисту ідентичності.
33. Формування мультикультурної картини світу в особистості.

9.5. Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Значення оцінки
90 – 100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
74-89	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
60-73	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

10. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс дисципліни:

конспекти лекцій, програма курсу, структурно-логічна схема вивчення дисципліни, завдання для самостійної роботи, ілюстративні матеріали. Здобувачі мають доступ до електронного силабусу навчальної дисципліни.

11. Рекомендовані джерела

Базові

1. Башкір О. І. Теорія виховання : навч.-метод. посіб. Харків: Видавництво ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2016. 96 с.
2. Кендзьор П. І. Ми серед інших. Інші серед нас. Форми і методи полікультурного виховання : навч.-метод. посіб. для педагогів загальноосвітніх навчальних закладів. Львів: ЗУКЦ, 2016. 160 с.
3. Людина у полікультурному суспільстві : навч.-метод. посіб. для викладачів вищих навч. закладів з курсу за вибором для студ. соціогуманітарних спец. / [О. І. Пометун, Л. Ю. Султанова та ін.]. Київ : Інжиніринг, 2010. 248 с.
4. Мельничук С. Г. Педагогіка (Теорія виховання): навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Слово, 2012. 285 с.
5. Міжкультурна освіта. Порадник для вчителя / [Ред. перекл. Стиславська О.]; Центральний осередок вдосконалення вчителів. Варшава, 2004. 176 с.
6. Наволокова Н. П. Практична педагогіка. 99 схем і таблиць / автори-уклад. Н. П. Наволокова, В. М. Андреева. Харків : Вид. група «Основа», 2010. 117 с.
7. Педагогіка : баз. підручн. для студ. вищ. навч. закладів III-IV рівнів акредитації / кол. авторів; за ред. І. Ф. Прокопенка. Харків : Фоліо, 2015. 572 с.
8. Пономарьова Г. Ф., Семенова М. О. Порівняльна педагогіка: навч. посіб. Харків : Ексклюзив, 2014. 424 с.
9. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу : загальна характеристика : навч. посіб. Рівне : Овід, 2012. 352 с.
10. Ярошук Л. Теорія ті методика виховання : навч. посіб. Бердянськ, 2019. 400 с.

Допоміжні

1. Барильнік А. І. Громадянське виховання в умовах українського державотворення: (з досвіду роботи політико-правового клубу «Феміда»). Виховна робота в школі: наук.-метод. журн. 2012. № 5. С. 25-29.

2. Бех І. Д. Аспекти життя підростаючої особистості у позашкільному навчальному закладі. Директор школи, ліцею, гімназії. 2012. № 2. С. 30-35.
3. Дворникова К. В. Полікультурна освіта (виховання) і її важливість для суспільства. Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. пр. 2011. Вип. 8 (2). С. 99-102.
4. Кендзьор П. І. Інтеграція через діалог. Система організації полікультурного виховання у школі : [монографія]. Львів: Панорама, 2016. 378 с.
5. Кендзьор П. І. Проблема сприйняття іншого у полікультурному вихованні молодших школярів. Молодь і ринок. 2015. № 6. С. 36-41.
6. Ковалинська І. В. Поняття «полікультурність» та «мультикультурність» у науковому дискурсі. Освітологічний дискурс. 2016. № 1 (13). С. 65-78.
7. Матвеева Н. О. Педагогіка: Завдання і ситуації. Практикум. Ч.ІІІ. Теорія та методика виховання. Навч.-метод. комплекс. Івано-Франківськ, НАІР, 2014. 311 с.
8. Мичковська В. Р. Поняття «полікультура» та «полікультурне виховання» в сучасних наукових дослідженнях. Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. 2013. Вип. 39 (3). С. 255-258.
9. Полікультурна освіта в контексті загальнокультурного розвитку особистості педагога : монографія / Л. О. Хомич, Л. Ю. Султанова, Т. О. Шахрай. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 212 с.
10. Сікорська І. Європейська політика інтернаціоналізації вищої освіти: мультикультурний вимір. Культурно-гуманітарні стратегії розвитку університетської освіти в умовах динамічних суспільних трансформацій : Монографія / Л. С. Горбунова, М. А. Дебич, В. В. Зінченко, І. М. Сікорська, І. В. Степаненко, О. М. Шипко / За ред. І. В. Степаненко. Київ : ІВО НАПН України. 2018. С. 226-229.

12. Додаткові ресурси

1. EdEra. URL: <https://www.ed-era.com/> (дата звернення 25.06.2021).
2. Електронна бібліотека підручників.
URL : <http://studentam.kiev.ua/content/category/3/94/103/> (дата звернення 25.06.2021)
3. Кукатас Ч. Теоретические основы мультикультурализма.
URL : <https://old.inliberty.ru/library/265-teoreticheskie-osnovy-multikulturashylyzma> (дата звернення 25.06.2021)
4. Лебедева Я., Рудік О. Засади мультикультурної освіти на європейському просторі.
URL : [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_04\(7\)/10lyvoep.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_04(7)/10lyvoep.pdf)
(дата звернення 25.06.2021)
5. На Урок. Освітній проєкт. URL: <https://naurok.com.ua/> (дата звернення 25.06.2021)
6. Освіта Нова. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/1007-novaia-pedahohyka-dlia-hlubokoho-obuchenyia> (дата звернення 25.06.2021).
7. Освіторія. Медіа. URL: <https://osvitoria.media/> (дата звернення 25.06.2021).
8. Пришляк О. Ю. Мультикультуралізм і мультикультурна освіта за рубежом та в Україні.
URL : <http://srso.udpu.edu.ua/article/view/158421> (дата звернення 25.06.2021)
9. Пришляк О. Ю. Мультикультурна освіта: концептуальні засади.
URL : <https://media.neliti.com/media/publications/320350-%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96-%D0%B7%D0%B0%D1%81-4368eff3.pdf> (дата звернення 25.06.2021)
10. Сікорська І. М. Мультикультуралізм та його вплив на освіту.
URL : <http://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/195705> (дата звернення 25.06.2021)

Навчальне видання

Лавренко Світлана Олександрівна

Робоча програма навчальної дисципліни «Загальна педагогіка»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
першого року навчання спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка)

Відповідальний за випуск: Ушмарова В. В.

Комп'ютерна верстка: Лавренко С. О.

Коректор: Лавренко С. О.

Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несуть автори

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times ET. Умов. друк. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Замов. № 1116/3-21.

Надруковано з готових оригінал-макетів у друкарні ФОП Петров В. В.
Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.
Запис № 2400000000106167 від 08.01.2009 р.
61144, м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 79в, к. 137,
тел. (057) 778-60-34, e-mail:bookfabrik@mail.ua